

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Αθήνα, 12 Μαΐου 2008

**Ομιλία του Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
κ. Ανδρέα Λυκουρέντζου στην ημερίδα με θέμα
«Η Αισθητική Αγωγή στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας της Περιφέρειας
Στερεάς Ελλάδας»**

Στα σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα η αισθητική αγωγή κατέχει μια σημαντική θέση καθώς είναι πλέον κοινώς αποδεκτό ότι η τέχνη συμβάλλει στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της επικοινωνίας, της πρωτοβουλίας και της ευελιξίας, στοιχείων που είναι απαραίτητα ώστε οι μαθητές να διαμορφώσουν μια ισορροπημένη προσωπικότητα που θα τους επιτρέπει να ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες των σύγχρονων κοινωνιών.

Η τέχνη μοιάζει με κοινωνικό φαινόμενο, αλλά στην ουσία είναι ένα σχεδόν φυσικό φαινόμενο, κάτι σαν ηφαιστειακή εκτόνωση (Μυταράς). Είναι ένα πνευματικό γέννημα της ομορφιάς από τον άνθρωπο. Μια δημιουργία που εκφράζει το ιδεώδες της ομορφιάς. Είναι μια ομορφιά σκόπιμα δημιουργημένη, ώστε με την επικοινωνία του δέκτη, να προκληθεί σ' αυτόν αισθητική συγκίνηση.

Κάθε καλλιτέχνης λοιπόν αναδημιουργεί το ήδη υπάρχον. Εκείνο, όμως που χαρακτηρίζει και ξεχωρίζει κάθε καλλιτεχνική δημιουργία είναι το προσωπικό στοιχείο του δημιουργού της, εκείνη η ιδιαίτερη ατομική έκφραση του καλλιτέχνη. Τα έργα τέχνης προκύπτουν από τις αισθήσεις του καλλιτέχνη και απευθύνονται στις αισθήσεις του κοινού. Για το λόγο αυτό είναι ανάγκη να παιδεύσουμε και να καλλιεργήσουμε τις αισθήσεις μας ποικιλοτρόπως.

Η αισθητική παιδεία είναι παιδεία των αισθήσεων, αλλά μια ειδική παιδεία των αισθήσεων. Είναι εκείνη που κατευθύνει τις αισθήσεις μας προς ένα ορισμένο σημείο, το ωραίο, εκείνη που μας μαθαίνει να νοούμε το ωραίο, που

μας κάνει άξιους να το δημιουργούμε. Για να φθάσουμε όμως στο ωραίο πρέπει να συνθέσουμε τις δύο δυνάμεις της ψυχής, το νου και την αίσθηση. Η εναρμόνιση αυτή όμως είναι άσχετη με τους νόμους της λογικής. Προκύπτει από μια διαλεκτική σχέση με τη φαντασία και την έμπνευση (Τσάτσος).

Η αισθητική αγωγή στοχεύει στη φαντασία, την έμπνευση και τη δημιουργία καλλιεργώντας **τρεις φυσικές λειτουργίες**:

A) τις αισθήσεις (βλέπω, ακούω, αγγίζω, κινούμαι, αισθάνομαι)

B) την αντίληψη (αποκρίνομαι, επεξεργάζομαι νοητικά, ερευνώ, επικοινωνώ)

Γ) την πράξη (πράττω, δημιουργώ, παράγω, δρω)

Οι λειτουργίες αυτές είναι πολύπλοκες και διαπλέκονται τόσο μεταξύ τους όσο και με τα συναισθήματα, τις ιδέες, τη φαντασία, τις εμπειρίες και τις δεξιότητες.

Δε θα μπορούσε λοιπόν η αισθητική αγωγή να μην αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του αναλυτικού προγράμματος των **Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ)**. Ο στόχος των σχολείων αυτών δεν περιορίζεται σε καμιά περίπτωση στη μετάδοση βασικών δεξιοτήτων (γραφής, ανάγνωσης, μαθηματικών υπολογισμών) αλλά αφορά και στην κοινωνικο – πολιτιστική εκπαίδευση των μαθητών, η οποία θα τους επιτρέπει να ενταχθούν πλήρως σε οποιοδήποτε επαγγελματικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Η τέχνη λοιπόν εμφανίζεται σημαντικός αρωγός στη Διά βίου Μάθηση και στην εκπαίδευση ενηλίκων καθώς απελευθερώνει τον εσωτερικό τους κόσμο, δημιουργεί ευγενικά συναισθήματα και σκέψεις και συμβάλει στην άμεση και ενεργό εμπλοκή των εκπαιδευομένων στη διαδικασία της μάθησης. Είναι ανάγκη λοιπόν να βοηθήσουμε τους μαθητές μας να γίνουν κοινωνοί στο φαινόμενο της Τέχνης σφαιρικά. Να μάθουν να είναι όχι μόνο **θεατές** αλλά και **δημιουργοί**, να ασχοληθούν αμφίδρομα τόσο με τη θεωρία όσο και με την πρακτική των τεχνών. Θέλουμε οι μαθητές μας να αποκτήσουν εκείνες τις δεξιότητες που θα τους επιτρέπουν να παράγουν καλλιτεχνικό έργο βασισμένοι σε νέες, δικές τους ιδέες χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους και τεχνικές, ποικιλία υλικών, μέσων και εργαλείων αλλά και την κατάλληλη υποστηρικτική θεωρία.

Η αισθητική αγωγή στο σύγχρονο σχολείο **εκφράζεται μέσω τριών βασικών μορφών τέχνης: την εικαστική τέχνη, τη μουσική και το θέατρο.**

Κάθε μια από αυτές τις μορφές τέχνης έχει τη δική της ξεχωριστή συνεισφορά στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και φαντασίας των ατόμων, αλλά και στη μάθηση μέσω ανακάλυψης, πειραματισμού και έκφρασης συναισθημάτων και εμπειριών:

A) Ο πειραματισμός με τα υλικά και τις τεχνικές των εικαστικών τεχνών καθιστά παιδιά και ενήλικες δημιουργούς έργων τέχνης, γεγονός που συμβάλει στην ανάπτυξη μιας θετικής αυτοεικόνας (αυτοπεποίθησης) των μαθητών, οι οποίοι έχουν εμπιστοσύνη στις ιδέες, τις ικανότητες, τις αποφάσεις τους και είναι σε θέση να εκτιμήσουν τις αντίστοιχες των συμμαθητών τους.

B) Η ενασχόληση με τη μουσική εκτός του ότι βελτιώνει το επίπεδο μουσικής παιδείας των παιδιών, τους καθιστά από ακροατές ενεργούς δημιουργούς βιώνοντας έτσι την πνευματική και αισθητική συγκίνηση που απορρέει από το φαινόμενο της μουσικής τέχνης.

Γ) Το θέατρο και η δραματική τέχνη γενικότερα έχουν έναν έντονο ψυχοθεραπευτικό ρόλο μέσα στο σχολείο καθώς δίνουν στους μαθητές μια μοναδική ευκαιρία να εκτονώσουν ψυχολογικά φορτισμένες καταστάσεις. Επιπλέον όμως αποτελούν και ένα πολύτιμο διαγνωστικό μέσο στα χέρια των εκπαιδευτικών, οι οποίοι μπορούν να εντοπίσουν και να βοηθήσουν μαθητές που βιώνουν δύσκολες προσωπικές στιγμές.

Πέρα όμως από αυτές τις τρεις πολύ σημαντικές μορφές τέχνης θα πρέπει να φέρουμε τους μαθητές μας σε επαφή και με τις **υπόλοιπες καλές τέχνες** παλαιότερες και σύγχρονες, όπως είναι η αρχιτεκτονική, η φωτογραφία, ο κινηματογράφος, το βίντεο, η τέχνη της ψηφιακής επεξεργασίας, το visual art κ.α.

Η ενασχόληση με τις τέχνες γίνεται επιτακτική στην εποχή μας, καθώς (όλοι μας αλλά κυρίως) τα παιδιά μας βομβαρδίζονται από θεάματα και ακούσματα χαμηλής ποιότητας και έχουν ανάγκη από ένα **υψηλό αισθητικό κριτήριο** που θα τους προσφέρει μια εναλλακτική πρόταση για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους.

Η ελεύθερη έκφραση ιδεών, συναισθημάτων και βιωμάτων μέσω της τέχνης οδηγεί σε υψηλότερα επίπεδα αυτογνωσίας τους μαθητές, αλλά και τους βοηθάει να αναπτύξουν αισθήματα σεβασμού και αποδοχής της

διαφορετικότητας. Σε μια **πολυπολιτισμική κοινωνία**, όπως είναι η ελληνική κοινωνία σήμερα, είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι μαθητές να αποτινάξουν τα δεσμά ενός μονοπολιτισμικού σχολείου και να ανακαλύψουν μέσα από την τέχνη τρόπους επικοινωνίας και κατανόησης διαφορετικών ανθρώπων και πολιτισμών προάγοντας έτσι τον αλληλοσεβασμό των μελών της σχολικής κοινότητας και την κριτική τους σκέψη, ώστε να λειτουργούν έξω από προκαταλήψεις και φανατισμούς. Σ' ένα πεδίο όπου δεν υπάρχουν 'σωστές απαντήσεις', παιδιά και ενήλικες μαθαίνουν ότι η τέχνη μπορεί να είναι μια γιορτή της διαφορετικότητας των ανθρώπων και της κατανόησης των λαών μεταξύ τους.

Η αισθητική αγωγή δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να γνωρίσουν διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης της τέχνης συμμετέχοντας με όλες τις αισθήσεις τους και κάνοντας πραγματικότητα το **βιωματικό σχολείο**. Ένα σχολείο το οποίο δεν απευθύνεται μόνο στο μυαλό των μαθητών (παραδοσιακό σχολείο) αλλά στοχεύει στην ενεργοποίηση του τρίπτυχου: **μυαλό – καρδιά – χέρι**. Δεν ενδιαφερόμαστε μόνο για το τι θα μάθουν (μυαλό) τα παιδιά αλλά μας νοιάζουν εξίσου τα συναισθήματα, τα βιώματα και οι εμπειρίες (καρδιά) που κουβαλάνε. Μας ενδιαφέρει η ανάπτυξη χειρωνακτικών δεξιοτήτων (χέρι) που θα επιτρέπουν στα παιδιά να μεταμορφώνουν υλικά καλλιεργώντας την ευφυΐα και την εφευρετικότητα τους, αλλά και θα τους επιτρέπουν να ανταποκριθούν σε μελλοντικές επαγγελματικές και προσωπικές καταστάσεις.

Σ' αυτή τη φιλοσοφία βασίζονται και οι **Μαθητικοί Καλλιτεχνικοί Αγώνες** που πραγματοποιήθηκαν και φέτος με μεγάλη επιτυχία: **30.000 μαθητές** συμμετείχαν στους περιφερειακούς Καλλιτεχνικούς Αγώνες, εκ των οποίων οι 1.850 διακρίθηκαν και έλαβαν μέρος στους Πανελλήνιους Καλλιτεχνικούς Αγώνες που ολοκληρώθηκαν πριν από λίγες μέρες (6-9/5). Σ' αυτό το σημείο θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε την πολύ σημαντική δέσμευση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κ. Ευριπίδη Στυλιανίδη κατά την έναρξη των φετινών καλλιτεχνικών αγώνων: το πρόγραμμα των αγώνων πρόκειται να εμπλουτισθεί με νέες θεματικές όπως η ρητορική, η λογοτεχνία, η ποίηση, το σκίτσο, τα κινούμενα σχέδια, το Θέατρο Σκιών καθώς και ο κινηματογράφος

δίνοντας έτσι την ευκαιρία στους μαθητές να απελευθερώσουν τις δημιουργικές τους δυνάμεις στο πλαίσιο πολλών και διαφορετικών μορφών τέχνης.

Δύο φορές έχουν διακριθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο Έλληνες μαθητές, διακριθέντες σε παλαιότερους Καλλιτεχνικούς Αγώνες, παίρνοντας την πρώτη και τη δεύτερη θέση σε αντίστοιχους ευρωπαϊκούς αγώνες. Σε καμιά περίπτωση, όμως, δεν επιδιώκουμε τον ανταγωνισμό ανάμεσα στους μαθητές μας, ιδιαίτερα σε θέματα τέχνης. Θέλουμε μόνο οι «αγώνες» αυτοί να είναι ευκαιρία για προσωπική έκφραση, συναισθηματική εκτόνωση και ανάδειξη των **ταλέντων** που έχουν τα παιδιά μας και που πολλές φορές μένουν αναξιοποίητα.

Εκτός όμως των Καλλιτεχνικών Αγώνων, το ΥΠΕΠΘ υποστηρίζει την αισθητική αγωγή των μαθητών και με άλλες εξίσου σημαντικές δομές, όπως η ίδρυση και η λειτουργία των **μουσικών** (36 ανά την Ελλάδα) και **καλλιτεχνικών σχολείων** (3) που στόχο έχουν να αναδείξουν και να καλλιεργήσουν τα talέντα και τις έμφυτες ικανότητες των παιδιών αλλά και η τοποθέτηση των Υπευθύνων Πολιτιστικών Θεμάτων στις εκάστοτε Διευθύνσεις Α/θμιας και Β'/θμιας Εκπαίδευσης, οι οποίοι ενθαρρύνουν και συντονίζουν το σχεδιασμό και την υλοποίηση πρωτότυπων καλλιτεχνικών προγραμμάτων που βασίζονται στις πρωτοβουλίες και τα ενδιαφέροντα μαθητών και εκπαιδευτικών.

Οι παραπάνω θεσμοί έχουν έναν επίσης σημαντικό ρόλο για το σύγχρονο σχολείο: μπορούν να αποτελέσουν την αφετηρία για τον **επαγγελματικό προσανατολισμό** των μαθητών κάνοντας γνωστά τα επαγγέλματα που σχετίζονται με τις καλές και εφαρμοσμένες τέχνες. Βασική προϋπόθεση για κάτι τέτοιο όμως είναι η επαφή τους με **αυθεντικά έργα τέχνης** τα οποία θα μετατρέψουν τους μαθητές σε φιλότεχνους θεατές που θα μπορούν να μελετήσουν και να επεξεργαστούν από κοντά έργα σπουδαίων καλλιτεχνών.

Θα ήταν όμως ένα μεγάλο λάθος αν αντιμετωπίζαμε την αισθητική αγωγή και τις τέχνες που την εκφράζουν ως αυτόνομα αντικείμενα προς διδασκαλία (ως ξεχωριστά δηλαδή μαθήματα). Η αισθητική αγωγή είναι απαραίτητο να διατρέχει όλο το αναλυτικό πρόγραμμα, να συνδέεται και να αναδεικνύει τα γνωστικά αντικείμενα όλων των άλλων μαθημάτων εξυπηρετώντας έτσι τη **διαθεματική δομή** των νέων αναλυτικών προγραμμάτων (**Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο**

Προγραμμάτων Σπουδών). Προκύπτει λοιπόν επιτακτική η ανάγκη για **επιμόρφωση** των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων σε θέματα αισθητικής αγωγής ώστε να είναι σε θέση να ενσωματώσουν τις αρχές των σημαντικότερων τεχνών στα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκουν αναπτύσσοντας σχέδια εργασίας ή διαθεματικές δραστηριότητες με τη συμβολή όλων των τεχνών. Από την επιμόρφωση φυσικά δεν εξαιρούνται οι καθηγητές των ειδικοτήτων που αποτελούν την αισθητική αγωγή. Η ενημέρωσή τους στις σύγχρονες τάσεις των τεχνών που υπηρετούν είναι βασική προϋπόθεση για ν' ανταποκριθούν στο σημαντικό έργο που έχουν αναλάβει.

Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα της Αισθητικής Αγωγής για το σύγχρονο σχολείο υποστηρίζει κάθε προσπάθεια σαν τη σημερινή, ενθαρρύνει τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα αισθητικής αγωγής και προτίθεται να αυξήσει τον αριθμό των μουσικών και καλλιτεχνικών σχολείων και να ενισχύσει ακόμα περισσότερο το θεσμό των σχολείων Β' Ευκαιρίας και της διά βίου μάθησης.